XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 január 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

SCHOOL
THE MINISTRY
California

XXXX = 40.

Tapsoljatok örömben és vigságban ifjak és öregek! Ti mind valakik látjátok azt a sokat mondó számot e betük homlokán, örvendezzetek, mert az Ur, ami egy igaz Istenünk megmutatta atyai jóságát, hosszu türő és megtartó kegyelmét minekünk. Felhozott minket negyven esztendő Sion hegyére. Kiáltsátok: áldott vagy égi Atya, aki gondot viselsz a tieidre! Világosságot terjesztesz előttük, hogy a sötétség mélységeibe ne essenek. Jó tanácsot osztogatva közöttük, hogy a te törvényeid tiszteletében el ne lankadjanak. Bátoritod, hogy a te szent fiad Jézus Krisztus aranyszabályát: a szeretetet, hirdessék és gyakorolják.

Köszönet örök jóságu Atya, hogy megdicsőitetted magadat általunk ezekben az apró, kicsiny betükben e lap hasábjain. Mi szerény közlője az unitárius élet igaz cselekedeteinek, mi alázatos hirdetője a nagy Dávid Ferenc hitének, ime a 40-ik esztendő küszöbén állva kiáltjuk: Hozsánna neked teremtő és megtartó Istenünk! Dicsértessék szent neved most és mindörökké, mig ember lesz az ember!

Ti pedig *Unitárius Közlönyünk* olvasói, kik velünk voltatok, mióta 1887-ben fölvettük szerény nevünket! Ti, kik azóta e zászló alá sorakoztatok, örvendezzetek, hogy ha voltak olykor nehéz napjaink, mégis velünk maradtatok. Köszönet minden hű olvasónak. Köszönet minden jóakarónak! Induljunk a jubiláris esztendőbe reménységgel, bizalommal. Jöjjetek és hozzatok magatokkal uj társakat. Tovább, tovább csak előre!

Dr. B. Gy.

Unitarian school for the ministry
Berkeley
America California

TŰZHELY MELLETT

1. Téged dicsérlek . . .

Téged dicsérlek
Én Uram, Isten;
A te szent műved
Ide lenn minden.

Ide lenn, ott fenn,
A merre látok:
Harmatcsepp, porszem,
Napok, világok.

Tied a halál,
Tied az élet,
Ura vagy minden
Nagynak, csekélynek.

Sietek hozzád
Az ima szárnyán,
Atyám, fogadd el
Gyermeki hálám.

Endrődi S.

A sátán a templomban.

Egy szorgalmas templomlátogató, amint egy nyári vasárnap délelőtt a templombavezető uton haladt, találkozott a sátánnal. Mit keresel te itt? — kérdezte a keresztény. Oh, felelt a sátán, miért ne mehetnék én oda, ahol az emberek imádkoznak és ahol ellenem prédikálnak? Ki védelmez meg engem, ha én magam meg nem védelmezem?

De hogyan csinálod? — kérdezte a keresztény. — Oh kedvesem, ezer módja van ennek, — ismételte a sátán. Vasárnap reggel legelőször olyan házakhoz megyek, honnan templomba készülnek s első dolgom, hogy egy kis haragot, bosszuságot csináljak egy-egy leszakadt gomb, szoros inggallér vagy más sürgős varrnivaló miatt. Ezek az embereket már olyan hangulatra serkentik, ami kedvez nekem.

Akik békességben, harag nélkül fel tudnak jönni a templomba, azokkal szemben is használom az én módszereimet. Ott van egy ifju leány, elég, ha felhivom figyelmét arra a másik leány szép diszes kalapjára, fejkendőjére vagy ruhájára s már vége, hogy a prédikációra figyeljen. Vagy ott az a két ifjuember, ki most lép be a templomba, minden figyelmüket ugy a hallgatóságra irányitom, hogy a prédikációból csak egyes elejtett szavakat hallanak meg s azzal a felfogással távoznak a templomból, hogy ezért a prédikációért nem volt érdemes idejönni!

Most lép be egy halványarcu nő, ki borzasztóan fél a léghuzattól és a megfázástól. Ezt az aggodalmat ugy a fejébe verem, hogy az egész templomozás ideje alatt csak e felett tépelődik. A

hátulsó padban ül egy édesanya, akit azzal nyugtalanitok fel, hogy otthon hagyott kis gyermeke kiesik a bölcsőből, mert elfelejtette a szolgálóra rábizni az ügyeletet.

Két kereskedő jön, kik egész templomozás ideje alatt azt a jó üzleti hirt forgatják elméjükben, amit templomba jövet olvastak a friss ujságban. Azzal a két polgáremberrel szemben könnyü az én feladatom. Elhitetem velük, hogy az a sok bün és vétek, melyet a pap felsorol, nem talál reájuk, sokkal inkább barátjukra, szomszédjukra s igy ők azzal a nyugodt tudattal távoznak a templomból, hogy bennük hiba nincs.

Ha vannak olyanok, akikkel a templomban nem érek célt, templomból kijövetkor arra törekszem, hogy a beszélgetést valami olyan érdekes tárgyra tereljem, mely a prédikációt elfeledtté teszi.

Ezeket mondta a sátán a keresztény hivőnek. Vajjon ő is áldozatául esett-e a sátánnak? Vagy megismerve ennek mindenkivel szemben való ravasz incselkedéseit, megerősitette magát lelkében és erős elhatározással figyelmeztette keresztény társait, hogy egyedül Istenre irányuló érzésekkel, gondolatokkal készüljenek templomba és itt az Ur házának szerelmére, Isten igéjére legyen összpontosulva minden figyelmük. Amint a Prédikátor mondja: „Őrizd meg lábaidat, midőn az Ur házába jössz és azért jöjj, hogy hallgasd az igét."

Németből forditotta: Ü. J.

A pásztorfurulya.

— Hüség mindenben halálig. —

Volt egyszer egy királynak egy kincstárnoka, kit egyszerü pásztor-sorból emelt e fényes állásba. A kincstárnokot azonban ellenségei bevádolták a királynál, hogy a rábizott kincseket hütlenül kezeli és az elsikkasztott pénzt s más drágaságokat külön rejtekben vasajtóval elzárva őrizteti.

A király meglátogatta a kincstárnokot s rátalált a vasajtóra. Parancsolta, hogy nyissák fel. Belépvén a rejtekhelyre, nagyon elcsodálkozott, mert nem volt ott egyéb: négy puszta fal, egy egyszerü asztal, egy szalmával befont szék. Az asztalon pásztorbot, tarisznya és egy furulya. Az ablakból gyönyörü kilátás volt a távoli zöld vetésekre és az erdőkoszoruzta hegyekre.

A kincstárnok igy szólott: Fiatal koromban juhokat őriztem. Te jó királyom udvarodba hivattál, magas tisztségre emeltél, de én itt a kincsek között sem feledkeztem meg származásomról s egykori foglalkozásomról. Napi kötelességem elvégeztével itt szoktam egy órát tölteni, örömmel emlékezve vissza pásztorságomra s elismételgetve azon dalokat, melyeket egykor juhaim mellett furulyáztam. Hagyj kérlek visszamennem ismét oda, hol nyugodtabban és békésebben élhettem, mint udvarodban.

A királyt annyira meghatotta ez egyszerü ember hüsége és ragaszkodása, hogy nagyobb bizalmába fogadta s továbbra is szolgálatában tartotta.

Mi történt Dávid Ferenc halála után.

Az „Unitárius Közlöny“ mult hónapi száma a nagynevü vallásalapitónk emlékének volt szentelve. A halála 350 éves évfordulói ünnep alkalmából rendezett ünnepségek leirásával kapcsolatban megismerhették és felujithatták az olvasók az ő küzdelmes munkáját.

Most ugy találjuk alkalomszerünek, hogy unitárius hiveink, olvasóink ismerjék meg rendre a mi unitárius egyházunk küzdelmes élettörténetét, ezért e rovatban rövid vonásokban ismertetni fogjuk.

A Dávid Ferenc elitéltetésével Blandrata vette kezébe az unitárius egyház igazgatását. Miután ő volt az, aki Dávid Ferenc igazságkereső törekvései ellen annyit áskálódott s végül is a róm. kath. vallásu fejedelemnél Báthori Kristófnál elárulta, ugy látszik érezte, hogy neki kötelessége megmenteni az unitárius egyházat a végpusztulástól. Erre nagy szükség is volt, mert ha Blandrata nem veszi kezébe az ujbólszervezés munkáját, beteljesül az egyházon a Jézus Krisztus mondása: „Megverem a pásztort és elszélednek a nyájnak juhai.“

De Blandrata érezte, hogy mi a kötelessége az unitárius egyházzal szemben s beinditotta a szervezés munkáját. Mindjárt összehivta a papokat és egy hitformát létesittetett és iratott alá, melyben a Jézus Krisztus imádása, segitségül hivása is benne foglaltatott. Ez nagyon ellenkezett Dávid Ferenc tiszta tanitásával, de a nehéz és szorult helyzetben akkor el kellett fogadni.

A fejedelemnél kieszközölte, hogy nevezze ki Hunyadi Demetert, a kolozsvári főiskola igazgató tanárát püspöknek.

A püspöki szék betöltésére is nagy szükség volt, mert a Dávid Ferenc elitéltetése folytán a hatalom fenyegetése sokakat megfélemlitett és megingatott unitárius hitében, ugy, hogy a papok közül és a hivek közül sokan el akarták hagyni vallásukat. Hunyadi Demeter püspök felkereste ezeket a papokat, gyülekezeteket s bátoritó szavaival bizalmat és reményt öntött beléjük, hogy nem lesz semmi bántódásuk, csak maradjanak meg tovább is az unitárius vallásban.

Igy menekült meg unitárius egyházunk Blandrata György és Hunyadi Demeter munkásságával a megsemmisüléstől.

A Könyvek Könyvéből.

(Ézsaiás 21:11. Seirből igy kiáltnak hozzám: Vigyázó, meddig még az éjszaka, meddig még az éj?)

Vigyázó, meddig még az éj?!
Hideg világ, virága dér:
Az Égből ömlő áldott napsugárnak
Falánk felhőkutyák elébe állnak,
S az Ég? Csak sir az emberér'...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Vigyázó, vajjon meddig él
A gyülölet, az emberrontó átok,
Szentségeiden meddig taposnak mások?
Az ember, ime, ennyit ér...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Minek vivódik, mit remél
A csonkig égett üszkökön a bánat?
Az fáj, maholnap már a seb se fájhat:
Az üszkösült seb már nem él...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
Mint végit járó lámpabél,
Fogyunk, megittuk minden olajunkat,
S mig várjuk, hogy lángunkon lángok gyúlnak,
Pislogtat és elolt a szél...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Vigyázó, meddig még az éj?!
A reménységünk a gyökér.
Úgy terjedez a pestis, mint a méreg.
Óh jaj, ha gyökerünkig ér a féreg!
A reménységünk a gyökér...
Vigyázó, meddig még az éj?!

Pálfi Márton.

Minden napra egy gondolat.

Minden szó sokat ér, ha a helyén van mondva.

A mai napot azért ragadd meg már a kezdetén, mert ha egyszer eltünt, futhatsz utána.

Mindenki azt hiszi, hogy ő szebb és okosabb a másiknál.

Jaj neked, ha csak vasárnap gondolsz Istenedre.

Egy kedves mosoly többet ér száz üres szónál.

Istennél az erő és az oltalom.

Jézus többet ér az összes megváltóknál.

Isten mindig ott van, ahol keresik.

f. p.

NŐK VILÁGA.

Boldog uj esztendőt!

A szószéken beszél a pap.
Arany kévét dob be a nap.
Ősi templom ablakán.

Szól az ige: békességet,
Szerencsés, boldog uj évet
Adjon Isten, magyarok!

S szivből zendül föl az ének,
A szeretet Istenének
Hálát adó keblekről:

Ki eddig is megtartottál,
Erős, biztos várunk voltál,
Mindörökké légy velünk!...

— Az Ur jóságosan hallgat;
De zörren a templomablak
S két kis galamb oda száll...

Piciny csőrükkel kopognak,
Égi izenetet hoznak:
Reméljetek emberek!

Ürmösi Károlyné.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Maroskör.

1. A **csókfalvi** Nőkszövetsége gyönyörü karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, szétosztott 3600 leut érő ajándékot. Anyák-napjára a cintermet virágos kertté alakitották át.

2. **Iklandon** jan. 13-án alakult meg a nőegylet. A téli hónapokban minden harmadik vasárnap gyülést tartottak. Volt 4 müsoros teaestély. Junius 2-án szépen sikerült Anyák-napját rendezett. Pénzvagyonuk 2181 leu.

3. **Iszlóban** a Nőkszövetsége a D. F. egylettel együtt müködött.

4. **A marosvásárhelyi** Nőkszövetsége gyönyörü munkát végzett. Hetenként egy-egy választmányi gyülést tartott, melyen a végzendő jótékonycélu munkát állapitottak meg. Rendeztek: 8 házi, 1 ünnepélyes teaestélyt, 1 Tompa Mihály emlékünnepélyt, 1 „Szeretetvendégséget" és mesedélutánt, melyen 174 csomagot osztottak ki a gyermekek között, karácsonyi ajándék képen. 18 szegény tanuló fiut és leányt, 4 családot részesitettek pénz- és munkasegélyben. Egy szegény unitárius leány neveltetési költségeit viselték. 88 hősi halottna sirját gondozták. Az ifjusági egylet termének átalakitására 5000 leut adományoztak. Az egész évi jótékonyságnak értéke 30.000 leu. Pénzvagyona 20.276 leu. Tagok száma 55, elnök dr. Sárkány Miklósné.

5. A **nyárádgálfalvi** Nőkszövetsége minden csütörtökön összejövetelt tartott. Felolvasások, szavalatok, megbeszélések, ismeret-

terjesztő előadások szolgáltak programul. Szinielőadással összekötött táncmulatságokat rendezett az iskola javára. Orbán Balázs-emlékünnepélyt tartott. Egy vak assonynak élelmezésről és fütésről gondoskodott.

6. **Nyárádszentlászlón** a Nőkszövetsége 16 estélyt tartott szép és tanulságos müsorral. Az ifjusági egyesülettel együtt 5300 leut adományozott az iskolának. A Nőszövetség vezetésében Lőrinczy Miklósné unitárius tanitóné fejtett ki nagy tevékenységet.

7. A **nyárádszentmártoni** Nőkszövetsége 3000 leut adott a templom diszitésére. Élénk és buzgó tevékenységet fejtenek ki.

8. **Nyomáton** a Nőkszövetsége a téli és tavaszi időszakban 41 összejövetelt, 4 müsoros, tánccal egybekötött, mind erkölcsileg, mind anyagilag jól sikerült estélyt tartott. Gondoskodott a templom és iskola tisztántartásáról s a cinterem virággal való rendezéséről, 500 leu értékben. Tagjainak száma 55, pénzvagyona 8900 leu. 2350 leut adott iskolajavitáshoz. A szövetség müködésének egyik fontos eredménye, hogy a hivek a temetés utáni torozásokat egyszersmindenkorra eltörölték. Vezetők Pethő Kálmánné és Vas Erzsike.

9. A **szabédi** Nőkszövetsége a D. F. Egylettel karöltve nyolc összejövetelt tartott.

10. A **szentgericei** Nőkszövetsége a téli hónapokban minden héten összejöveteleket tartott. A müsor ismeretterjesztő és szórakoztató számokból állott. Keresztesi Dénes lelkész bevezette az egyházi énektanitást. Szavalóversenyeket rendeztek a gyermekek által, melyeken a jobb szavalók kis jutalmakban részesültek. A Nőszövetség a dalárdával együtt müsoros estélyt rendezett. Buzgó vezetője az egyletnek Kiss Ferencné.

11. **Szentháromságon** a világitás miatti zavarok akadályozták az egyleti élet elevenségét.

12. A **székelykáli** Nőszövetség tartott 6 összejövetelt. Szép karácsonyfa-ünnepet rendezett. Ruhanemüeket és taneszközöket osztott szét. Az egyháznak 3730 leut ajándékozott. Rendezett 2 tánccal egybekötött müsoros estélyt, szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Tagok száma 36, pénzvagyona 3500 leu. Elnök Kilyén Gizi, védnök K. Nagy Árpádné.

13. A **vadadi** Nőkszövetsége jól sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, hol szétosztotta a tagoktól összegyült ajándékokat. Az egyházközségnek 2500 leut érő ravatalt ajándékozott. Elnök Bedő Árpádné.

(A fenti jelentés még 1929 augusztusban érkezett be, nagytiszteletü Halmágyi János maroskörí esperes ur szivességéből, melyért hálás köszönetemet nyilvánitom.)

Udvarhelykör.

1. A **karácsonyfalvi** Nőkszövetsége hetenként egyszer kötőkeestélyt rendezett, összesen tizenkettőt. Három nagyszabásu müsoros estélyt, egy teaestélyt, 5000 leu tiszta jövedelemmel és május hóban

a szabadban egy majálist. Husvét másodnapján délelőtt a templomban megünnepelte fennállásának 20 éves jubileumát megfelelő programmal. A jubileum örömére aznap este táncvigalmat rendezett. Ajándékozott az unitárius egyházközségnek a hősök emléktáblája felállitásához 5650 leut, egy szegény unitárius családnak 200 leut, egy szegény nőegyleti tagnak 200 leut, egynek 100 leut. Három meghalt nőegyleti tagnak a koporsójára koszorut helyezett, egyenként 400, összesen 1200 leu értékben. Elnök Bálint Ödönné.

(Folytatjuk.)

A kolozsvári Nőkszövetsége hirei. A karácsonyfa-ünnepélyt az idén is, mint a megelőző években, a karácsony előtti vasárnap délutánján tartottuk meg 4 órai kezdettel. Az ünnepélyt a gyermekek éneke nyitotta meg, mely után Püspök ur imádkozott. Megható volt, mikor a legkisebb gyermek is hangos szóval vele együtt imádkozott a szeretet Istenéhez. Ezenkivül volt még ének, szavalat és szindarab, melyben elemi iskolába járó gyermekeink szerepeltek a legnagyobb ügyességgel. Ezek után következett a csomagok, cukor és gyümölcs kiosztása, melyet a gyermekek már a legnagyobb türelmetlenséggel vártak. Több mint nyolcvan gyermek kapott ruhát, cipőt, háromszázan cukorcsomagot és tizenöt szegény család pénzt, mely összesen 6780 leut tett ki. A ruha és cipők értéke, amelyeket ujonnan vettünk, 21.320 leu. Kaptunk viseltes, de jó állapotban lévő ruhanemüt is s ha ezeknek értékét is számitjuk, több mint 30.000 leut osztottunk ki szegény gyermekeink és családok között. De ez is csak egy csepp vagy talán még az sem a szegénység és nyomor tengerében. Azonban ennyi is jóleső érzéssel töltött el mindnyájunkat, hogy ha csak egy kis időre is derüt varázsolhattunk a vézna és gondterhes arcokra. Ezért legyen hála és elismerés mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy e szép eszmét az idén is megvalósithattuk.

Felhivjuk Egyletünk Választmánya tagjainak figyelmét az októberben hozott határozatunkra, mely szerint a vál. gyülések minden hónap első keddjén fognak tartatni, mindig délután 5 órakor. Kérjük a tagokat, jelenjenek meg minél pontosabban.

☞ ***Alapitói dij 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny" ingyen jár!***

Rádió.

Régi himnusz, régi dal
Kél a hullámhosszon,
Tél harcol a tavasszal! . . .
Képzeletben hallom.

Bátoritó zsolozsma
Száll a hullámhosszon —
Az ős erő temploma:
Hit, remény, bizalom.

Régi himnusz, uj ének
Zeng a hullámhosszon —
Mult és jövőbe nézek . . .
Népem, Isten áldjon!

(Ádámos.) *Kozma Miklós.*

Dr. Southworthné előadása.*)

Boldog vagyok, hogy itt lehetek Önök között s hogy alkalmat adtak arra, hogy beszélhessek. A leányokban s nekik arra való hajlamukban, hogy helyes neveléssel erős jellemekké és hasznos polgárokká lesznek, mindig nagy hitem volt. Valószinüleg valamit az amerikai leányokról szeretnének tudni. Véleményem szerint ők nagyon hasonlók az erdélyiekhez s ha a teremben itt egy csoport amerikai leány volna önök mellett, bárki is nehezen tudná megkülömböztetni az amerikai leányokat az erdélyiektől. Talán érdekelné az, hogy tudjanak valamit az amerikai lányok „Camp-fire girls" (Tábortüz lányok) nevü szervezetéről. Hasonló ez a fiuk Boy-Scout-s szervezetéhez s nevét onnan kapja, hogy a kereteibe tartozó leányokat arra biztatják, hogy amennyit csak tehetik idejökből töltsenek a szabad levegőn, rakjanak tüzeket az erdők körül s ott a tüz körül összegyülve beszéljenek eszményeikről, reményeikről és céljaikról. Arra serkentik őket, hogy az idős emberek segitésére törekedjenek s valahányszor a társadalomban kórházak épitésére vagy bármely más az emberek jóllétét szolgáló nemes cél megvalósitására törekednek s azokra pénzt gyüjtenek, a szolgálatban részt vegyenek. Önképzés utján sajátitsák el a helyes gondolkozást és szokásokat, a dolgok megvalósitásának helyes módszereit, amelyekről azt hitték, hogy csak a fiuk birják elsajátitani.

Most, hogy itt együtt beszélgetünk, gondolom, hogy valami olyan dologról szeretnének hallani, amit mi férjemmel Dr. Southworthal világkörüli utunkban tapasztaltunk. San-Franciscotól a Csendes Ocean széles vizét átszelve jutottunk Japánba, majd Khinába s a téli hónapokra Indiába jöttünk. A hatodik hónapban értünk Egyptomba, később Palesztinába, Konstantinápolyba, Görögországba és Olaszországba. Mindenik országnak meg van a maga kedvessége és érdekessége. Alig van város, melynek több érdekes látnivalója

*) Az előadást, melyet itt kivonatosan adunk, Székelyudvarhelyen tartotta a D. F. Leány-egyletben Southwortné, Southworth Dr. chicagói egyetemi unitárius theologiai fakultás professzorának a neje.

lenne, mint Olaszországban Firenze (Florence). Gyönyörü hegyek között fekszik, az Arno folyó két részre osztja, műkincseit, szobrait és festményeit a világ leghiresebb művészei alkották. Egy kép elé viszem Önöket, mely az apró templomok egyikében a Santa Maria del Rivreban van. E festmény egy szép fiatal asszonyt ábrázol, Erzsébet volt a neve, valamikor Lengyelországban látták. Meleg, érző szivü nő volt, nem kimélt semmi fáradságot, ha szegények szenvedéseinek enyhitéséről volt szó. Egy napon kötényében kenyérrel sietett éppen, hogy nehány éhező gyermeknek adja annak tartalmát. Utközben találkozott férjével, aki szigoru, keményszivü ember volt s nem egésszen értette meg feleségének ilyen törekvéseit. A szigoru férj tudni akarta, hogy mi van felesége kötényében. Kérdésére, hogy mi van a kötényben, a nő ijedten és zavartan válaszolta: rózsák. Követelte, hogy tárja ki kötényét. A nő remegve tárta ki a kötényt s lám! köténye valóban rózsákkal volt telerakva. Nagy tanulság rejlik számunkra ebben a történetben. Ha mi szivesek, jók, megértők vagyunk másokkal szemben Isten csodákon keresztül is rózsás ösvényeken fog vezetni bennünket.

Santa Croce templomában egy szép, nagyméretü feszületszobrot láttunk, melyet egy hires szobrász Donatello fából vésett. Ezzel kapcsolatosan a következő történetet mondották el. Az ifju Donatello tanuló korában fából feszületet faragott s elvitte a már akkor hirneves szobrászhoz Brunelleckyhez, hogy neki bemutassa. Művére büszke volt s arcában bizonyos büszkeséggel mutatta be a Mesternek. Brunellecky a fiura ránézett s azt mondotta: „Te csak közönséges ember szobrát, nem Krisztus szobrot készitettél.“ Sértődötten és haragosan mondotta erre a fiu: „Végy hát fát magad s csinálj jobbat ennél.“ Napok multán Brunellecky maga kereste fel a fiut, hogy megmutassa a feszületet, amit a fiu felhivására készitett. A feszület láttára a meglepetéstől a fiu arca felvidult: „Te csakugyan Krisztusokat alkotsz — mondotta — én pedig csak közönséges embereket csinálok.“

Idővel Donatello is sok szépet alkotott s nem kevésbbé hiressé lett, mint maga Brunellecky, mivel ő is nagyra volt hivatva, mert gyors és készséges volt abban, hogy felfedezze másokban a szépet és értékest s amit közönséges ember sohasem ér el, képessé lett arra, hogy maga is szépet és értékest alkosson. Mi is csak akkor fogunk szépet, nagyot alkotni, ha készek vagyunk mások kitünőségeit felismerni és elismerni.

A feszület, amit Donatelló alkotott a Santa Croceban Florencben — amit Brunellecky alakitott az a Santa Maria Novellaban ma is látható.

Bizonyára valamikor mindnyájan elmennek s ezeket az érdekességeket megnézik, valamint azt a sok más szép alkotást, amelyekben Florence bővelkedik.

Forditotta: **Kiss Sándor.**

Egyleti élet és munkásság.

A bölöni „Dávid Ferenc unitárius Nőkszövetsége“ a mostani téli idény beálltával is megkezdette müködését Lőfi Ödönné lelkésznő, László Ferencné és Pál Tivadarné tanitónők együttes vezetése mellett. A munka megkezdésével legelső cselekedete az volt, hogy felekezeti iskolánk felszerelési eszközeinek pótlására, illetve renoválási költségeinek fedezésére az elmult évben összegyüjtött és megtakaritott pénzéből 4500 leu összeget adományozott s ezzel lehetővé tette, hogy e tekintetben több reménnyel nézzünk a jövő elébe. Bizunk abban, hogy e nemes cselekedet másokban is követésre talál. A Nőkszövetsége minden héten szombaton este tartja összejöveteleit, amikor ima, ének, szavalatok, ismeretterjesztő felolvasások töltik be a rendes programot. Időnként müsoros szélesebbkörü estélyek is rendeztetnek. Ez évi november hó 17-én templomi ünnepség tartatott Dávid Ferenc halálának 350 éves fordulója emlékére, amikor az iskolás növendékek a tanerők vezetése alatt két szólamban énekeltek, szavaltak, a Nőkszövetsége részéről pedig Szolga Imréné olvasta fel Nagy Lajos: „Dávid Ferenc“ cimü hatásos költeményét. Istennek áldása legyen a megkezdett nemes munkán, melynek még szebb eredményeit várjuk.

Bölön, 1929. december hó. **Lőfi Ödön**, lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába november 19-től december 27-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: Fekete Dénes Lupény, Vernes József Torockó, Mérész Józsefné Fogaras, id. Szentgyörgyi János Nagyszeben, Keresztély Lajos Kolozsvár, Unitárius Egyházközség Alsójára, özv. Vernes Józsefné Torockó, Unitárius Egyházközség Nagyenyed, Teslák Tinka Torda 1929-re; Szentpáli Gyula Fogaras 1927-re; Czakó László Torda 1928-ra; Pásztorné Rostás Róza Torda, Pap Dénes Székelyudvarhely 1930-ra; Nagy Géza Kolozsmonostor 1929—30-ra; Bartha László Kőhalom 1928—29-re; Jánosi Ferenc Firtosváralja 1927—28-ra; Máté István Recsenyéd 1928—30-ra; Kerekes István Nagyajta 1927—29-re.

Alapitói dijban fizettek: Dávid Ferenc Egylet Alsójára 100 L., dr. Barabás Béla Arad 500 L.

Kolozsvár, 1929 december hó 27-én.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az unitárius szellem és nevelés hatása. Nem hivalkodás, hanem biztatás és erősitésképen jól esik, ha a régi gárda egy-egy kiváló embere elismeréssel emlékezik meg a mi munkánkról. Ilyen elismerő, őszinte sorokat hozott a posta közelebbről magyar fajunk egyik tiszteletreméltó nagy alakjától, dr. Barabás Béla v. szenátortól, az öreg küzdelmes harcostól. Püspökünkhöz irt kedves leveléből leközlünk egy kis részletet, mely kedves, vonzó soraival lekötelezőleg beszél:

„Méltóságos Püspök Ur! Kedves Barátom!

Nekem ma születésem napja van. A jó Istennek segedelmével befejeztem a 74 évet s megkezdettem a 75-ik esztendőt, hogy hol, mikor és hogyan végzem, azt nem tudom, de nyugodtan várom napom lenyugvását, akár ma, akár holnap, akár később.

Ezt az én születésnapomat azzal ünnepelem s azzal teszem reám nézve kellemessé, hogy küldök 500 leit az Unitárius Közlöny alapitói dijaként. Ez a Te magas szellemü lapod nekem már évek óta jár, a cimszalagon ma is szenátorként neveztetem. Örömmel várom, szivesen fogadom, sőt minden számát elejétől végig elolvasom s ezzel imádkozom. Ez az utolsó szám, mely Dávid Ferenc emlékezetének van szentelve, nekem nagy élvezet és lelki gyönyörüség. Már a napilapokból olvastam a kolozsvári és a dévai nagy ünnepségeket s elteltem azok áhitatával.

Gyakran emlékezem vissza az unitárius kollégiumban töltött időre s később is mindig hálával és szeretettel gondolok az egykori szép és kellemes napokra. Én minden unitárius mozgalmat figyelemmel kisérek, örvendek, ha ilyenről olvashatok.

Vedd szivesen az én baráti köszöntésemet.“

Püspök urunk válaszolt e kedves és megható levélre, de mi e helyről külön is kivánjuk, hogy öreg barátunk és olvasónk még sokáig élvezhesse a szép és kellemes öreg kort s tartson meg továbbra is szivének meleg szeretetében minket, unitáriusokat.

Templomszentelési ünnepély. A nagyenyedi unitárius egyházközség 1929. december 1-én tartotta meg ujonnan épitett kedves, barátságos kis templomának felszentelési ünnepségét szép és buzgó egyházias keretek között. A felszentelési ünnepen résztvett dr. Boros György püspök, kiséretében voltak dr. Varga Béla egyházi főjegyző, Ürmösi Károly esperes, Kovács Kálmán tanár és Ürmösi József püspöki titkár h. A praktikusan megépitett izléses kis templom nem tudta mind befogadni az érdeklődő ünnepi közönséget, akik között a más felekezetek képviselői is igen szép szám-

ban jelentek meg. Ütő Lajos kolozsvári énekvezér harmonium kísérete mellett a lelkes kis gyülekezet hálaadó magasztalást énekelt az egyetlen egy Istenségnek, kihez áhitatos imában emelte fel a szíveket alkalmi szép imájában Ürmösi Károly esperes. Az ünnepi beszédet dr. Varga Béla egyházi főjegyző tartotta. Máté ev. 18. 19. 20. alapján rövid, tömör szavakban fejtette ki, hogy akik egységes, összetartó erővel gyülnek össze a Jézus Krisztus nevében Isten imádására, azokat mint a multban, ugy a jelenben is az evangeliumi szeretet egysége megszenteli. Dr. Boros György püspök felszentelő beszédében az isteni erő és világosság ama nagy segitő készségére mutatott rá, mely ezt a kicsiny maroknyi gyülekezetet, szomszédos filiáival, e nagy és szép alkotás véghezvitelére megsegitette. Örömmel mutatott arra az örvendetes alkalmi tényre is, hogy ez csak a nagy hitalapitó Dávid Ferenc és a nagy alkotó Bethlen Gábor fejedelem szellemében történhetett. Az ünnepi gyülekezet az elismerés meleg érzésével hallgatta végig az ifju apostol Barabás Miklós enyedi lelkész beszámolóját a templomépités történetéről, kinek erős, elszánt akarata, tettvágya s segitőtársaival együttmunkáló buzgósága hozta létre e szép, kis áldásos alkotást. Munkálja tovább is ebben hivei megértésével és szeretetével hitünk igazságait. Istennek tetsző, kedves áldozat hiveinknek amaz áldozatkészsége, mellyel e szép kis templom és papilakás felépitését megvalósitották. Legyen elismerés e helyen öreg gondnok Bedő Dénes bátyánknak és jeleni lelkes gondnoknak dr. Szent-Iványi Árpád buzgó hitrokonunknak, kinek az az édes apai s általában szülői örömük is meg volt, hogy a püspök-ur a 4-ik fiukat keresztelte meg az uj templomban.

Urvacsoraosztás és a templomi ünnepségek befejezése után püspök ur fogadta a ref. egyházközség, Bethlen kollégium, izr. egyház és a különböző egyházak nőegyleteinek küldöttségeit.

Este müsoros előadás volt az iparos önképzőkör termében, amelyen dr. Varga Béla bevezető előadást tartott, Gyallay Domokos közkedvelt irónk egy szép, tanulságos és megható kis történetet olvasott fel, Kelemen Lajos történettudósunk az ő kedves és megnyerő modorában nagyenyedi vonatkozásu vidám történeteket adott elő, melyen a nagyszámu hallgatóság derüs jókedvvel elmulatott. Szép és gyönyörködtető volt Balogh Gizella zongoramüvésznő kiváló technikáju játéka, valamint az Iparos Önképzőkör férfikarának és vegyeskarának szabatosan előadott énekszámai.

Ezen felemelő lelkes szép nap emléke után az az óhajunk, hogy enyedi egyházközségünkben növekedjék, fejlődjék a buzgó unitárius vallásos élet s ebbe kapcsolódjanak bele a környéken, a szorványvonalban lakó hiveink is, hogy érezzék melegebben, közvetlenebbül egyházunkhoz való tartozásukat.

Alapitói dij 500 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Halálozás. Mezőpaniti Nagy Mihály a zilahi ref. egyház kántora életének 91 és haláláig teljesitett szolgálatának 68-ik évében f. évi dec. 8-án elhunyt. Hadházy Sándor egyh. pénztárnokunk apósát gyászolja az elhunytban. — Özv. id. Ütő Laosné szül. Hévizi L. Tóth Anna életének 90-ik, özvegységének 3-ik évében, dec. 13-án csendesen elhunyt Dicsőszentmártonban. Ütő Lajos székelykereszturi lelkészünk édesanyját gyászolja az elhunytban. — Keresztély Lujza nyug. áll. posta- és táviróhivatali főtisztviselőnő, Keresztély Lajos egyházi számvevőnk nővére, életének 73-ik évében dec. 11-én elhunyt. — Részvéttel irjuk le e helyen egy hüséges lelkipásztor Gálfalvi János nevét, ki hirtelen és váratlanul hagyta itt az Ur szőlőjének munkálását. Ujévre készült nyugalomba 70 éves életkorral és 45 évi papi szolgálattal, melyben az ő egyszerüségével, nyugodt kedélyével és megfontoltságával megszerezte és megtartotta hivei, barátai és tisztelői bizalmát, szeretetét. Az Ur hamarább hivta el örök nyugalomra az ő szolgáját. Legyen nyugalma csendes, lelkének jutalma bőséges! Isten vigasztaló lelke száritsa fel érette bánkodó szeretteinek könnyeit s adjon szent akaratán való megnyugvást a szivekbe. — Dr. Demeter Lőrinc egyh. tanácsos, ny. főszolgabiró, a székelykereszturi főgimnázium f. ü. gondnoka, magyarzsákodi birtokos, dec. 12-én életének 70-ik évében elhunyt. Buzgó s egyházáért lelkesedni és áldozni egyformán tudó vezetőemberünket veszitettük el az elhunytban. Emlékét szeretettel és hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Irodalom és művészet.

Unitárius művésznők és művészek kiállitásai.

A karácsony körül szokásos kiállitások során 1929-ben különösen szép számmal szerepeltek unitárius művésznőink és művészeink. Midőn ezt az örvendetes tényt följegyezzük, a művészet előtti hódolaton kivül két főcél vezet. Egyik az, hogy örömünket és elismerésünket fejezhessük ki alkotó munkásságuk előtt; a másik az, hogy közönségünk figyelmét felhivjuk erre a szép és értékes munkára s művészeink támogatására.

Ez a támogatás anyagi és erkölcsi lehet. A művészek nagyobbik része munkája után él. Azért, akiknek módjuk engedi, nemcsak a művészetet pártolják, hanem egy-egy szép festmény megvásárlásával

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra.

maguknak és hozzátartozóiknak szereznek örömet, állandó szépséget és örök értéket. A közönség többségének azonban — sajnos — nincs módja ilyen, sokszor még szerényebb áldozatokra sem. De annyit már mindenki tehet, hogy a képkiállításokat bár *megnézze.* Hiszen a legtöbb ily kiállítás díjtalan. Itt legalább látni és nézni tanulhat mindenki. Mert az bizonyos, hogy az emberek többsége erre sem képes. A finom vízfestményeket, vagy a nagy szinfoltokban ható olajfestményeket nem ugyanazon távolságból lehet élvezni, sőt meglátni sem. A képnézés ezt az elemi szabályát is legjobban a kiállítások látogatásával tanuljuk meg.

De tanuljuk meg azt is, hogy a látogatás érdeklődésünkkel együtt bizonyos mértékig műveltségünk fokmérője, lelkünk tartalmának tükre is. Az igazi művelt ember elmegy a kiállításokra a nemes szellemi munka iránti becsülésből és hódolatból, oda viszi az alkotás tisztelete és a szép szeretete.

Ide nem pénz, csak lélek és műveltség kell. A kiállítások látogatása valóban lélek és műveltség kérdése s azok, kik azzal mentegetőznek, hogy azért nem mennek képkiállításra, mert amugy sem vásárolhatnak, legtöbbször vagy a rosszal felfogott álszégyen rabjai, vagy kényelmeskedő ürügykeresők s majdnem mindenkor legalább is egyoldalu emberek.

Az álszégyen, a kényelmeskedés vagy az egyoldaluság pedig nem tartoznak az erények közé. Ezek leküzdésével magunkat emeljük, nemesitjük s jutalmul a szépben találunk kárpótlást, melyet a művészet nyujt.

*

Kiállító művészeink közül legelől kedves budapesti vendégünket *Nagyné Szentgericzei Jakab Piroskát* emlitjük meg. Ő nagynevü történetirónk, Jakab Elek unokája s a művészet terén tör fel lelkéből nagyatyja alkotó tehetsége. Kiállitását december elején Kolozsvárt, az Athlétikai klub helyiségeiben tartotta meg. Tájképek, virágok, aktok, csendélet- és arcképek képezték művei zömét s ezekből kétségtelenül aktjaiban és arcképeiben mutatkozott legerősebbnek. Az utóbbiakban ereje és tudása, virágaiban lelke finomsága tükrözött. A kolozsvári közönség meleg szeretete és elismerése fogadta őt első itteni kiállitása alkalmából.

Gidófalvy Istvánné Pataky Etelka az ősz óta az év végéig egymásután Sepsiszentgyörgyön, Brassóban, Marosvásárhelyt és Kolozsvárt rendezett kiállitásokat. Tájképei, tanulmányfejei, arcképei, csendélet- és virágképei nemcsak művészete sokoldaluságáról, hanem nagymértékü fejlődéséről is bizonyságot tettek. A hangulatos lakásrészleteknek, pompás gyümölcscsendéleteknek, gyönyörü szinpompás virágoknak és a küküllőmenti kedves kis házelőknek ma olajban ő a legjobb erdélyi művésze. Összes kiállitásait szép erkölcsi siker koronázta.

Tóth István régi, kedves művészünk, a legfinomabb romániai

akvarelista, Kolozsvárt és Tordán tartott, — mindkét helyen ugyanazon két művészbarátjával — közös kiállításokat. Erdélyi tájai tavasztól a színes őszig és a télig a természet minden szinfokozatát tündöklik. Ő a nap ragyogásának, a virágos mezőknek, a távol fátyolos titokzatosságának, a víz szinszépségeinek lehellet-finomságu művésze. Képein most is a régi erőben ragyogott tudása és technikája s ha az idén anyagi sikere jóval kisebb volt a megszokottnál, az kétségtelenül csak az általános rossz gazdasági helyzetnek tulajdonitható.

Shakirov Sebestyén, a negyedik művészünk, csak mint unitárius uj név olvasóink előtt. Ő a messzi keleten, Kazán városában, a Volga mellett született. A világháboruban mint hadifogoly került hozzánk és itt maradt. Itt ismerte meg vallásunkat és itt lett egyházunk tagja. Felesége is unitárius. Festőiskolai tanulmányait még Oroszországban, 1913-ban kezdte s Nagybányán folytatta. Előbb Tövisen, majd Petrozsényban élt huzamosabb ideig s Kolozsvárt, Aradon, Temesvárt és Brassóban rendezett kiállításokat. Az idén Dávid Ferenc ünnepélyünkre megfestette azt a jelenetet, midőn Dávid Ferenc a tordai országgyülésről visszatérve a máig őrzött nagy kerek kőről beszél Kolozsvár népéhez s nehány szép dévai képet hozott, melyekből az E. K. Tanács és Theologiai Akadémiánk szereztek darabokat. Uj kolozsvári kiállitását 54 képpel, karácsony első napján püspökünk nyitotta meg s ő volt első vásárlói közt is. Képei szingazdag táj- és életképek, a Zsilvölgyéből, Déva és Nagybánya vidékéről. Tulnyomóan olajfestmények, de volt nehány nagyon szép szines pastelképe is. Shakirov duskál a szinekben s tárgyainak változatossága és kifejezésmódja szinte káprázatos sokoldalusságáról tett bizonyságot anélkül, hogy ez a tulajdonsága művei együttes összhangját bármily csekély mértékben zavarta volna. Egész kiállitása egy szerény, de meleg és mély lélek költői meglátásait tükrözte a Shakirov keleti érzésvilága ott ragyog, vagy borong szineiben, tárgyaiban. E kiállitásán is a tájszépségek és színek rajongó apostolának mutatkozott és kiállitása, mely az unitárius kollégiumban januárius 5-ig tartott, sok élvezetet nyujtott mindazoknak, akik a szépségeket szeretik.

Kelemen Lajos.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz